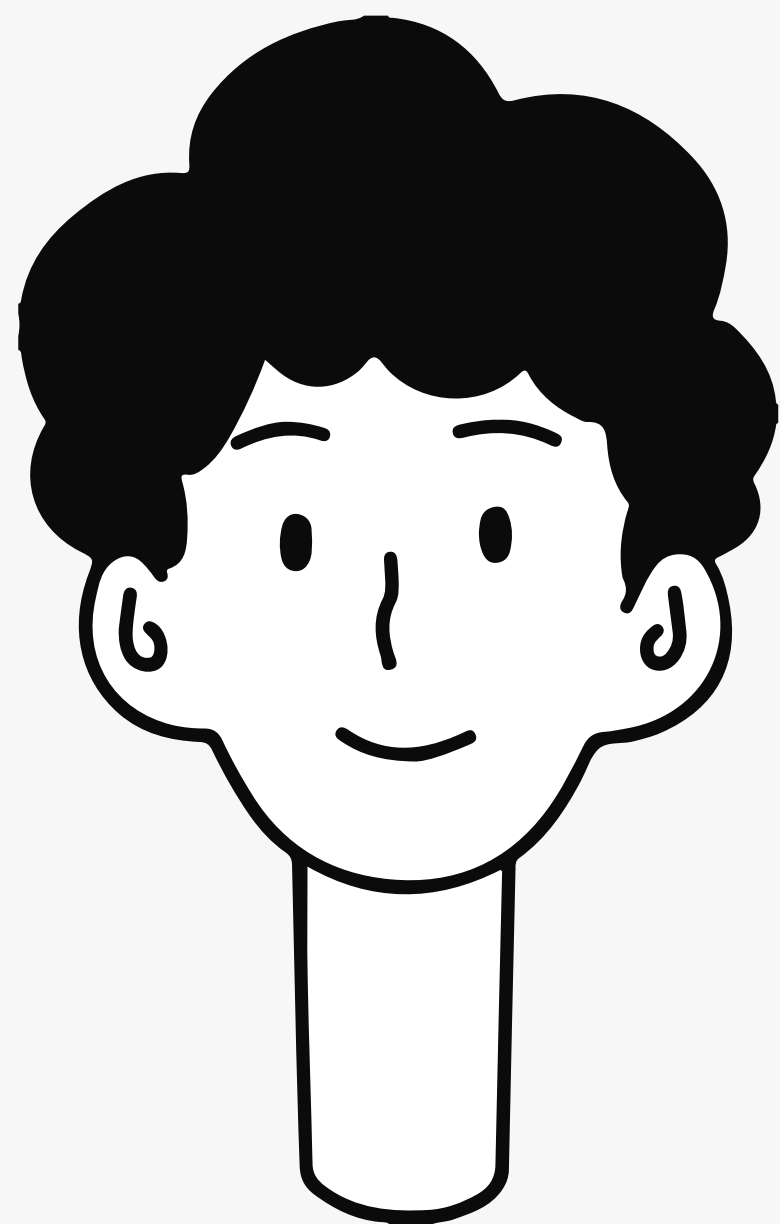

Sociálně právní ochrana dětí

Ohrožení dítěte

Dítě ohrožené podle §6 zákona o SPOD

- Vymezeno demonstrativně
- Děti, jejichž rodiče 1. zemřeli, 2. neplní povinnosti plynoucí z rodičovské odpovědnosti, nebo 3. nevykonávají nebo zneužívají práva plynoucí z rodičovské odpovědnosti
- Děti, které byly svěřeny do výchovy jiné osoby odpovědné za výchovu dítěte, pokud tato osoba neplní povinnosti plynoucí ze svěřeni dítěte do její výchovy
- Děti, které vedou zahálčivý nebo nemravný život...
- Děti, které se opakovaně dopouští útěků od rodičů nebo jiných fyzických nebo právnických osob odpovědných za výchovu dítěte

Dítě ohrožené podle §6 zákona o SPOD

- Děti, na kterých byl spáchán trestný čin ohrožující život, zdraví, svobodu, jejich lidskou důstojnost, mravní vývoj nebo jmění, nebo je podezření ze spáchání takového činu
- Děti, které jsou na základě žádostí rodičů nebo jiných osob odpovědných za výchovu dítěte opakovaně umísťovány do zařízení zajišťujících nepřetržitou péči o děti nebo jejich umístění v takových zařízeních trvá déle než 6 měsíců
- Děti, které jsou ohrožovány násilím mezi rodiči nebo jinými osobami odpovědnými za výchovu dítěte, popřípadě násilím mezi dalšími fyzickými osobami
- Děti, které jsou žadateli o udělení mezinárodní ochrany, azylanty nebo osobami požívajícími doplňkové ochrany, a které se na území České republiky nacházejí bez doprovodu rodičů nebo jiných osob odpovědných za jejich výchovu

Dané skutečnosti trvají takovou dobu, že je třeba situaci vhodným způsobem řešit. Pokud by se jednalo o jednorázovou záležitost, musela by být takové intenzity, že by mohla nepříznivě ovlivnit vývoj dítěte.

Faktory vyžadující okamžitou reakci dle Ptáčka a Pemové (2012)

- Kruté a nebezpečné zacházení s dítětem, jež ohrožuje zdraví a život dítěte a k němuž dochází záměrně nebo opakovaně,
- OSPOD přijme oznámení o aktuálním napadení či zranění hlavy, břicha či genitálií, která si žádají lékařské ošetření,
- aktuální zadržení rodiče či vyšetřování policií pro špatné zacházení s dítětem,
- je ohroženo naplnění základních potřeb dítěte, dítě se rodiče bojí, bojí se jít domů, projevuje sebevražedné sklony, vyhrožuje sebevraždou,
- chování rodiče nasvědčuje akutnímu psychiatrickému onemocnění nebo intoxikaci, rodič se chová nebezpečně, dopustil se násilí, je ozbrojen,
- rodič se s dítětem ukrývá, často dochází k jejich stěhování,
- v rodině je domácí násilí.

Činnost OSPOD v případě akutního ohrožení dítěte

Úkolem OSPOD je v případě, že se dozví o akutním ohrožení dítěte, bezodkladně vyhodnotit situaci v rodině a v případě bezprostředního ohrožení okamžitě zajistit bezpečí nezletilého dítěte (např. rodiče sami zajistí bezpečí dítěte, ohrožující osoba sama opustí domácnost nebo je využit institut vykázání, dítě je převezeno do bezpečného prostředí, zpravidla k příbuzným nebo do zařízení na základě předběžného opatření soudu, které je v případě ohrožení dítěte vydáno do jednoho dne), případně potřebné lékařské ošetření.

Postup v případě řešení akutního ohrožení dítěte

- **Vlastní zklidnění:** Uvědomit si prožívané emoce a pokusit se o jejich zklidnění.
- **Rozhlédnutí:** Všimnout si, co se stalo, co se děje, v jakém stavu je dítě, zda je přítomen někdo, kdo může pomoci, jak dlouho trvá ohrožující situace, kdo vyvolává ohrožení, kolik je času na rozhodnutí, mohou-li do situace vstoupit další osoby a co ohrožené dítě zklidňuje.
- **Rozmyšlení:** Vyhodnocení, jaká intervence bude pro zajištění bezpečí a ochrany dítěte nejvhodnější.
- **Reakce:** Realizace intervence.

Uhlířová a Kudlvasová (2013)

Komunikace s dítětem v akutním ohrožení

- poskytnout dítěti emocionální podporu, pocit bezpečí a naději;
- citlivý přístup a respekt k jeho individuálním potřebám a emocím;
- nenutit, aby dítě povídalo nebo rozhodovalo, pokud samo nechce;
- při navazování kontaktu s dítětem je potřeba se představit;
- hovořit klidně, pomalu, trpělivě a volit jednoduchá, neodborná slova, kterým dítě může rozumět;
- jakmile to situace dovolí, je vhodné dítě z místa ohrožení odvést a přiměřeně věku je informovat o tom, co se stalo, co se děje, co je čeká dál a jak může proces intervence ovlivňovat;
- dítě by mělo dostat dostatečný prostor pro jakékoli dotazy a sociální pracovník by měl usilovat o to, aby i ty nejsložitější nebo nejcitlivější zodpověděl.;
- pokud je to možné, dítěti by mělo být umožněno rozloučit se s rodiči či jinými blízkými osobami, případně si sbalit základní nebo důležité věci.

Komunikace s rodičem v případě akutního ohrožení dítěte

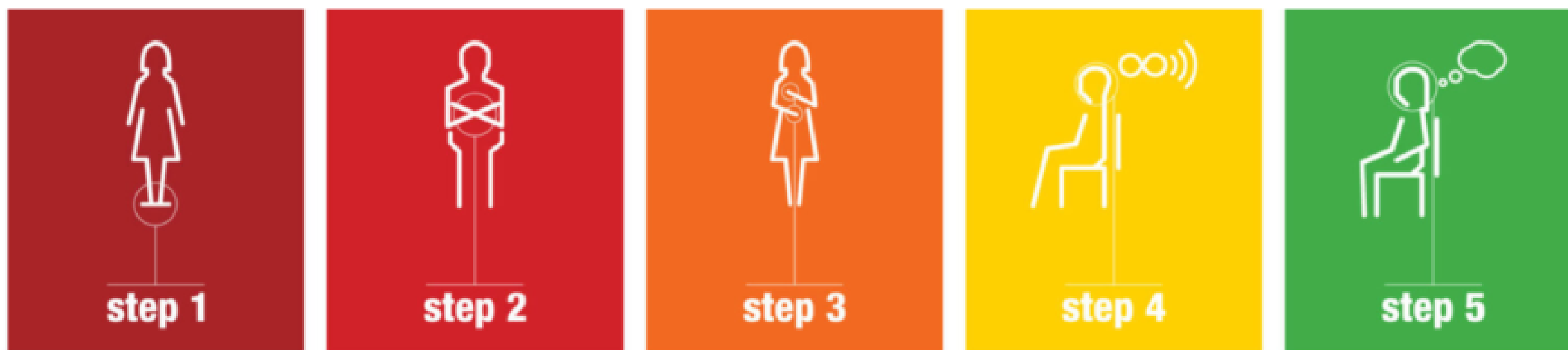
- Rodiče mohou zažívat pocity ztráty, strachu, bezmoci, ponížení či bezprávi. (Špatenková, a kol., 2017)
- Způsoby projevení těchto pocitů se pak mohou jevit jako těžko pochopitelné, nežádoucí, ba přímo nepřijatelné, a mohou vést ke zhoršení komunikace s OSPOD či pracovníky podpůrných služeb, které vnímají jako odpovědné.
- Sociální pracovník by se měl pokusit přistupovat k takovým projevům v kontextu nastalé situace, dostatečně a přiměřeně objasnit důvody zvolené intervence a sdělit podmínky pro možný návrat dítěte do rodiny.
- Snaží se motivovat rodiče nebo jiné pečovatele k další spolupráci.

UŽITEČNÝ NÁSTROJ

EmotionAid

(<https://cosiv.cz/wp-content/uploads/2022/03/cj.jpg>)

Domácí úkol za 1 bod

Pusťte si video do 01:37.

(link: https://www.youtube.com/watch?v=c1f_3K5SRV8&t=98s)

Zpracujte text (úvahu) o délce max. 1 normostrana (= 1800 znaků vč. mezer), v němž:

- vyhodnoťte ohrožení Jakuba,
- zkuste se zamyslet nad nejlepším zájmem Jakuba.

Termín odevzdání e-mailem do 18. 3. 2024.

ZDROJE

- MATOUŠEK, Oldřich a kol. Strategie a postupy v sociální práci. Praha: Portál, 2022.
- MATOUŠEK, Oldřich a Hana PAZLAROVÁ. Hodnocení ohroženého dítěte a rodiny. Praha: Portál, 2013.
- MPSV. Vyhodnocování situace dítěte a rodiny a tvorby individuálního plánu ochrany dítěte. Praha: MPSV, 2014.
- NAVRÁTIL, Pavel a kol. Reflexivita v posuzování životní situace klientek a klientů sociální práce. Hradec Králové: Gaudeamus, 2010.
- PEMOVÁ, Tereza a Radek PTÁČEK. Sociálně-právní ochrana dětí pro praxi. Praha: Grada, 2012.
- ŠPATENKOVÁ, Naděžda a kol. Krize a krizová intervence. Praha: Grada Publishing, 2017.
- UHLÍŘOVÁ, Veronika a Kamila KUDLVASROVÁ. Krizová intervence pro sociální pracovníky. Nový Bor: Velký vůz Sever, 2013.

Kateřina Hejnová
katerina.hejnova@ff.cuni.cz